

**KATONAI NEMZETBIZTONSÁGI
SZOLGÁLAT**

XVI. évfolyam 4. szám   2018. december

**SZAKMAI
SZEMLE**

ALAPÍTVÁ: 2003

BUDAPEST

**A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat
tudományos-szakmai folyóirata**

Felelős kiadó

Dr. Béres János altábornagy, főigazgató

Szerkesztőbizottság

Elnök:	Dr. Béres János, PhD	altábornagy
Tagok:	Árpád Zoltán	ezredes
	Dr. Fürjes János Norbert, PhD	alezredes
	Dr. Kassai Károly, PhD	ezredes
	Dr. Kenedli Tamás, PhD	ezredes
	Dr. Magyar Sándor, PhD	ezredes
	Dr. Puskás Béla, PhD	alezredes
	Szabó Károly	ezredes
	Tóth Csaba Mihály	alezredes
	Simon László	alezredes
	Dr. Vida Csaba, PhD	alezredes
	Dr. Farkas Ádám, PhD	főhadnagy
Felelős szerkesztők:	Dr. Kenedli Tamás, PhD	ezredes
	Simon László	alezredes
Olvasószerkesztő:	Tóth Csaba Mihály	alezredes
Tördelőszerkesztő:	Szabó Beatrix	

Elérhetőségeink

Postacím:	Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Tudományos Tanácsa 1111 Budapest, Bartók Béla u. 24-26. 1502 Budapest, Pf. 117
Telefon:	Dr. Kenedli Tamás 30/738-7925 Simon László 30/999-5205
E-mail:	szakmaiszemle.kontakt@gmail.com
Weblap:	http://www.knbsz.gov.hu/hu/publikaciok.html

HU ISSN 1785-1181

TARTALOM

NEMZETBIZTONSÁG ELMÉLETE

DR. HÓDOS LÁSZLÓ

**GONDOLATOK A NEMZETI HÍRSZERZŐ KÉPESSÉG
KOORDINÁCIÓJÁÉRT FELELŐS SZERV KÖZJOGI
HELYZETÉRŐL** 5

BABOS SÁNDOR

TITKOS FELDERÍTÉS A GENERÁCIÓK TÜKRÉBEN..... 17

BIZTONSÁG- ÉS VÉDELEMPOLITIKA

KOÓS GÁBOR – PROF. DR. SZTERNÁK GYÖRGY

**A NATO ÁLLAM- ÉS KORMÁNYFŐINEK, VALAMINT AZ
AMERIKAI-OROSZ ELNÖK CSÚCSTALÁLKOZÓJA**..... 27

NAGY BIANKA

**AZ ANGOLSZÁSZ ÉS AZ OROSZ HADVISELÉSI
GENERÁCIÓS ELMÉLETEK ELEMZÉSE ÉS
ALKALMAZHATÓSÁGA A XXI. SZÁZADBAN** 39

TÓTH ZOLTÁN BALÁZS

**A FEGYVERKERESKEDELEM ÖNKORLÁTOZÁSA –
POLITIKAI, GAZGASÁGI ÉS DIPLOMÁCIAI ÉRDEKEK
ÜTKÖZÉSE** 59

AZ OLVASÓHOZ

DR. KENEDLI TAMÁS

**AZ ELEMZÉS 21. SZÁZADI DIMENZIÓI -
KONFERENCIABESZÁMOLÓ** 76

DR. VIDA CSABA

AZ ELEMZŐ-ÉRTÉKELŐ MUNKA ALAPJA 83

HAJÓS BERNADETT

**AZ ELEMZÉS 21. SZÁZADI DIMENZIÓI A
NAV BŰNÜGYI FŐIGAZGATÓSÁGA
TEVÉKENYSÉGÉNEK TÜKRÉBEN**..... 91

DR. BARNÓCZKI LÁSZLÓ AZ ELEMZÉS 21. SZÁZADI DIMENZIÓI A NEMZETBIZTONSÁGI SZAKSZOLGÁLAT FELADATELLÁTÁSNAK TÜKRÉBEN.....	99
DR. CIELESZKY PÉTER AZ ÖSSZADATFORRÁSÚ ELEMZÉSEK SZERVEZETI KERETEI.....	112
DR. CSABA ZÁGON A BŰNELEMZÉS AKTUÁLIS KIHÍVÁSAI A NEMZETKÖZI SÚLYOS ÉS SZERVEZETT BŰNÖZÉS ELLENI EURÓPAI FELLÉPÉS TERÉN	118
SZABÓ JÁNOS A BŰNÜGYI ELEMZÉS MÓDSZERTANÁNAK MEGÚJÍTÁSA A RENDŐRSÉGNÉL.....	133
E SZÁMUNK TARTALMA.....	142
CONTENTS.....	143
SZERZŐINK.....	148
E SZÁMUNK LEKTORAI.....	149
A PUBLIKÁLÁS FELTÉTELEI.....	150

A BÚNELEMZÉS AKTUÁLIS KIHÍVÁSAI A NEMZETKÖZI SÚLYOS ÉS SZERVEZETT BÚNÖZÉS ELLENI EURÓPAI FELLÉPÉS TERÉN

---

1. Koordináció a különféle nemzeti szervezeti megoldások között és a feladatok delegálása

A nemzetközi súlyos és szervezett bűnözés, valamint a terrorizmus elleni fellépés érdekében folytatott bűnügyi együttműködésben a résztvevő államok és azok bűnüldöző hatóságai a főszereplők. A közöttük, mint azonos szintű szereplők között megvalósuló bűnügyi információcsere klasszikus formája az elmúlt évszázad elejéig a kétoldalú együttműködés volt. Ezt követően azonban ez kiegészült az információs központok segítségével megvalósuló együttműködési formákkal, és idő közben ez kapott nagyobb hangsúlyt. 1914-ben Monacóban megtartott Bűnügyi Rendőrségek Első Nemzetközi Kongresszusa tekinthető áttörésnek, ahol a résztvevők megállapodtak a történelem első nemzetközi bűnügyi információs központjának létrehozásáról, amelyre az első világháború közbeszólása miatt már csak 1923-ban került sor.² A sokak által egyszerűen csak Interpolként ismert nemzetközi szervezet a Nemzetközi Rendőrség Bizottsága néven ekkor alakult meg.

Ehhez hasonló, ugyanilyen célból létrehozott központokat gyakran „fúziós központoknak” hívja a szaknyelv abból az alapvetésből kiindulva, hogy ott az együttműködő szervezetektől, hatóságoktól érkező információk egyesülnek, fuzionálnak egymással. Ezek az információk egymást kiegészíthetik, a töredékes információkat teljesebbé, illetve más információkkal is összehasonlítva ellenőrzöttebbé tehetik, továbbá bizonyos elemek között kapcsolatokat, összefüggéseket világíthatnak meg, vagy olyan további műveleteket tehetnek lehetővé, amely a bűnüldöző hatóságok közötti összehangolt fellépést, műveleti koordinációt, vagy valamilyen további hozzáadott értéket teremthetnek.

Példaként képzeljük el, hogy egy ország hatósága azonosít egy gyanús gazdasági társaságot, amely érintett lehet illegális cigaretta-kereskedelemben és a vezetőjét Clarknak hívják. A központtal kapcsolatban álló két másik ország hatóságai az illegális cigaretta valószínű forrásaként azonosítanak egy személyt, akiről csak annyit tudnak, hogy utóneve Roy. Egy újabb tagállam hatósága számára pedig egy Roy Clark nevű brit állampolgár egy előző, egészen más bűnügyi szakterületet, például pénzmosást érintő nyomozás kapcsán került látókörbe, és ezért a részletes személyes adatai, és arcfényképe is rendelkezésre áll³. Ettől a ponttól a bűnszervezet

---

¹ A szerző az Europol magyar nemzeti egység munkatársa. Az itt közölt gondolatok a Nemzeti Közszerzési Egyetemen 2018. október 2-án „Az elemzés 21. századi dimenziói” című szakmai tudományos konferencián elhangzott azonos című előadás bővített, cikk változata. Az előadás, illetőleg a cikk tartalma a szerző magánvéleménye, az semmiképpen sem tekinthető az Europol, vagy bármely magyar bűnüldöző hatóság hivatalos álláspontjának.

² Az Interpol rövid története olvasható a szervezet honlapján. <https://www.interpol.int/About-INTERPOL/History> (Letöltés ideje: 2018. 10. 24.)

³ A példaként bemutatott alaptörténetet JUHÁSZ János, az Europol jövődéki bűnelemző projekt szakértőjének az ORFK székházában 2013. március 19-én megrendezett Europol

több országra kiterjedő komplex tevékenysége a partnerek információinak felhasználásával pontosabban és gyorsabban felderíthető, sőt a már mások által megszerzett ismeretek (bizonyítékok) ismételt megszerzésére sem szükséges párhuzamos erőforrásokat fordítani, az érintett bűnüldöző hatóságok pedig további erőfeszítéseiket összehangolhatják. Ha ezek az országok tehát kapcsolatban állnak egymással, valamennyien fúziós központon keresztül, és oda a fenti töredékes adataikat valóban el is küldték, akkor ez az együttműködési forma másként nem, vagy csak aránytalanul hosszabb idő alatt elérhető előnyöket biztosít. Azért írom azt, hogy csak aránytalanul hosszabb idő alatt elérhetőek lehetnének a fentiekkel egyenértékű bűnüldözési előnyök, mert a kétoldalú információcsere módszerének alkalmazásával valamennyi szóba jöhető ország összes lehetséges hatóságát egyenként is meg lehetne kérdezni annak érdekében, hogy ugyanez az eredmény előálljon. Ez már a példában szereplő öt állam legalább öt, de sokszor akár több tíz szervezett bűnözés üldözésével, illetve felderítésével kapcsolatban hatáskörrel rendelkező szervezet esetén is rendkívül hosszú időt venne igénybe. Valóságos helyzetben viszont gyakran több tíz ország több száz hatósága lehet egy-egy bűnügyi információ lehetséges címzettje, de ennél nagyobb számok is viszonylag gyakran előfordulhatnak. Ezen kívül nem is mindig határozható meg előre az a csoport, akiknek dolga lehetett a kérdéses bűnelkövetői körrel.

Belátható, hogy a fúziós központok nemcsak a szervezetek közötti együttműködés hatékonyságát, erőforrásaik megsokszorozását és takarékos felhasználását teszik lehetővé, hanem a gyorsaságot is rendszerszinten szolgálják. Ráadásul a bűnüldöző szervezetek közötti nemzeti szintű feladatmegosztás országoként, jogrendszerként változó sajátosságokat mutat, csakúgy, mint a szervezetek elnevezése, struktúrája, funkcionális besorolása, vagy egyéb jellemzői. Még a viszonylag közeli jellemzőket feltételező Európai Unió tagállamai vonatkozásában is igaz az, hogy országoként nagyon eltérő számú és nemzeti sajátosságokkal rendelkező szervezet jogosult a szervezett bűnözés ellen fellépni.⁴

Ezek lehetnek a kézenfekvő okai az együttműködés hangsúlyának a kétoldalú információcsere felől a fúziós központok felé történt eltolódásának, melynek segítségével később az érintett államok hatóságai közötti koordinációval, a felmerülő feladatok megosztásával, megfelelő delegálásával, illetve koordinációjával olyan eredmények érhetők el, amelyek másként nem lennének megvalósíthatók.

A fúziós központokra több példa is hozható; a nemzetközi bűnügyi információcsere és koordináció terén ilyen globális szervezet a már említett Interpol, hazánk regionális érintettségének figyelembevételével pedig a Délkelet-európai

---

Road Show – Europol Tudatosságnövelő Szeminárium című rendezvényen elhangzott előadásából származik.

⁴ Van olyan EU tagállam, ahol kettő, van, ahol nem kevesebb, mint hét ilyen szervezet működik. Vannak, ahol ezek egyikének elnevezése sem hasonlít rendőrségre, és olyan is, ahol az egyik hatáskörrel rendelkező szervezet *de facto* titkosszolgálat, amely jogosult a bűnszervezetek elleni fellépésre, büntetőeljáráshoz kapcsolódó titkos információgyűjtés végzésére. Ez a fajta sokszínűség pedig a jelenleg 28 tagállamot számláló Európai Unióban belül tapasztalható.

Rendészeti Központ (SELEC)⁵, a Délkelet-európai Rendőri Együttműködési Egyezmény (PCC SEE)⁶, vagy az Europol emelhetők ki, de nemzeti szinten is létrejöhetnek hasonló feladatkörű szervezetek. Utóbbiakra a szövetségi államokban számtalan példa van, ahol a „több rendőrségi” elven működő bűnüldözési struktúrák már országon belül is szükségessé teszik a belső koordinációt. De hazánkban is hoztak létre még 2001-ben a bűnüldöző hatóságok, a titkosszolgálatok és az ügyészség közötti szervezett bűnözés elleni fellépés összehangolásának céljával ilyen intézményt Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ (SZBEKK) néven az Országgyűlés elé beterjesztett szervezett bűnözés elleni törvénycsomag részeként. Meg kell jegyezni továbbá azt is, hogy nem csak a bűnügyi együttműködés, hanem a titkosszolgálati tevékenység összehangolása érdekében is létrehozhatnak fúziós központokat, amelyekre adott országon belüli és nemzetközi példák is találhatók.

A fúziós központok közös jellemzője, hogy mindegyikük rendelkezik bizonyos nyilvántartó kapacitással a saját maguk által működtetett adattárak és más szervezetek adattáraihoz történő kapcsolódással létrejövő adatbázisok formájában. A központok minden esetben rendelkeznek elemzői képességgel, és ellátnak elemzői feladatokat. Az így létrejövő elemzési termékeket pedig megosztják az együttműködő, illetve partnerhatóságokkal, szervezetekkel tájékoztatás és a döntéshozói munka támogatása céljából⁷. A központok szervezete tartalmaz valamilyen összehangoló, kapcsolattartó elemet, amely strukturális szempontból megvalósulhat a szervezeten belül, vagy akár ahhoz szorosan hozzárendelt megoldásként is. Végül az alaptevékenységet valamilyen kiegészítő funkcióval is kibővíthetik, melyek közül leggyakrabban a műveleti koordináció, vagy a központtal együttműködő szervezetek tevékenységeinek támogatása fordul elő. Ezek együttesen biztosítják azt, amelyet röviden csak a fúziós központ által biztosított hozzáadott értéként szoktak nevezni.

2. Az Europol

A Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynöksége egy olyan EU ügynökség, amely bűnügyi információcserét folytat és bűnelemzői támogatást nyújt a tagállamok bűnüldöző hatóságainak és egyéb partnereknek a nemzetközi súlyos szervezett bűnözés és terrorizmus ellen két vagy több EU tagállam érintettsége esetén. Az Europol működését szabályozó jelenleg hatályos EU norma az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/794 rendelet (a továbbiakban: Europol Rendelet) 3. cikkelye a szervezet céljáról úgy fogalmaz, hogy:

„Az Europol támogatja és megerősíti a tagállamok illetékes hatóságainak fellépését és kölcsönös együttműködésüket a két vagy több tagállamot érintő súlyos bűncselekmények, a terrorizmus és valamint az uniós politikák alkalmazási körébe tartozó közös érdekeket sértő, az I. mellékletben felsorolt konkrét

⁵ SELEC – Southeast European Law Enforcement Center – Délkelet-európai Rendészeti Központ) internetes honlapja a következő URL címen található: <http://www.selec.org> (Letöltés ideje: 2018. 10. 24.)

⁶ PCC SEE – Police Cooperation Convention in Southeastern Europe - Délkelet-európai Rendőri Együttműködési Egyezmény) titkárságának internetes honlapja a következő URL címen található: <http://www.pccseesecretariat.si> (Letöltés ideje: 2018. 10. 24.)

⁷ A felderítési információkon alapuló rendvédelmi modell bűnelemzői kereteit például itt: RATCLIFFE, Jerry: Intelligence-Led Policing. Willan, Cullompton, UK. 2008. pp. 91-114.

bűncselekményformák megelőzése és az azok elleni küzdelem terén. Ezen kívül a szervezet hatásköre a kapcsolódó bűncselekményekre is kiterjed akkor is, ha az előbbi feltételek nem állapíthatók meg, de:

1. a szervezet hatáskörébe tartozó bűncselekmények elkövetéséhez szükséges eszközök megszerzése érdekében elkövetett bűncselekményekről,
2. a szervezet hatáskörébe tartozó bűncselekmények elkövetésének megkönnyítése vagy végrehajtása érdekében elkövetett bűncselekményekről, vagy
3. a szervezet hatáskörébe tartozó bűncselekményekkel összefüggésben az azokat elkövetők büntetlenségének biztosítása érdekében elkövetett bűncselekményekről van szó.”

Az Europol mandátuma tehát kellőképp széles körben lett meghatározva – ami segíti a szervezetek közti együttműködést – figyelemmel arra is, hogy az Europol-rendelet I. számú melléklete valamennyi lehetséges bűncselekményformát felsorol olyan módon, hogy minden tagállam nemzeti büntetőjoga által értelmezhető legyen.⁸ Egyértelmű továbbá a szerepkör, ami nem más, mint a tagállami bűnüldöző hatóságok alaptevékenységének támogatása, amelyhez szorosan tartozik a bűnelemzői támogatás egy olyan keretrendszerbe foglalva, amelynek alapeleme az összehangolt fellépés lehetőségének biztosítása.

2.1. Az Europol szervezeti és működési keretei

Az ügynökség székhelye a Holland Királyság kormányzati székhelyén, Hágában található. Az EU költségvetése 2018. évre az Europol működéséhez 122,3 millió eurót biztosított, amely mintegy 1200 munkatársának a bérének fedezésére és a munkavégzés feltételeinek biztosításához szükséges. A működés feltételeit rendszeresen felülvizsgálják és szükség szerint módosítják. Az Europol alkalmazottai közül több mint 100-an bűnelemzési szakértők, akik egy, vagy akár egyszerre több elemzői projekthez kapcsolódó módon operatív és stratégiai elemzési feladatokat látnak el a szervezethez elküldött adatok felhasználásával. A jelenleg aktív 30 elemzői projekt⁹ közül hat esik a Terrorizmus Elleni Elemzői Munkafájl (AWF CT)¹⁰ területére és huszonnégy a Súlyos és Szervezett Bűnözés Elleni

---

⁸ A tagállamonként egyedi büntető jogszabályok sajátos módon fogalmazzák meg azokat a cselekményeket, amelyeket az adott országban bűncselekménynek tekintenek. A büntetőjogi tényállások megnevezése és pontos tartalma ezért bár tagállamonként különbözik egymástól, az Europol Rendelet I. számú melléklete olyan fogalmakat használ, amelyeknek valamennyi nemzeti büntetőjog törvényi tényállásai megfeleltethetők akkor is, ha a saját nemzeti jog nem pontosan ezt az elnevezést használja, vagy nem egy, hanem több tényállásban írja le a cselekményt, ami a szervezett bűnözés, vagy a terrorizmus körébe tartozik. A tagállamoknak lehetőségük van továbbá megfeleltetési szabályokat alkotniuk, hogy milyen (nemzeti) törvényi tényállásokat kell érteni akkor, ha az Europol Rendelet például „számítástechnikai bűnözésről”, vagy „az Unió pénzügyi érdekei elleni bűncselekményről” beszélnek.

⁹ Lásd az aktív elemzői projektek felsorolását és azok fedőneveit az Europol honlapján. <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-trends/europol-analysis-projects> (Letöltés ideje: 2018. 10. 24.)

¹⁰ AWF CT – (Analyst Work File Counter Terrorism – Terrorizmus Elleni Elemzői Munkafájl)

Elemzői Munkafájllhoz (AWF SOC)¹¹. Utóbbi munkafájllban minden egyes elemzői projekt besorolható a kábítószerekkel kapcsolatos, a személyek elleni, a gazdasági jellegű bűncselekmények kategóriáiba, továbbá vannak ún. horizontális megközelítést alkalmazó, egyszerre több bűnügyi területekhez is kapcsolódó, azok társadalom elleni hatásait súlyosbító cselekményekre koncentráló elemzői projektek. Ezen kívül továbbá vannak olyanok is, amelyek maguknak a bűnszervezeteknek bizonyos tulajdonságai alapján választották ki elemző tevékenységük prioritásait.

Az Europol összes alkalmazottja közül 76% foglalkozik kifejezetten az ügynökség alapfeladataival és csak a fennmaradó 24%-uk dolgozik a szervezet működését lehetővé tevő, illetve azt támogató területeken. A szervezet kapcsolattartását a külvilággal nemzeti összekötő irodák, illetve a partnerszervezetek által delegált, vagy az Europollal kölcsönösen kicserélt összekötő tisztek hálózata is segíti. Az EU tagállamok és az Europollal együttműködési megállapodással rendelkező államok és szervezetek mintegy 200 fős összekötői állományának zöme a szervezet hágai székházában, de egy önálló épületszárnyban kapott elhelyezést. Az összekötő irodák munkatársainak juttatásait nem az Europol, hanem a delegáló országok, illetve szervezetek költségvetési forrásaiból biztosítják.

A cikk írásának idején 27 EU állam tagja az Europolnak, összesen 20 állammal és szervezettel rendelkeznek érvényes – személyes adatok cseréjét is lehetővé tevő – operatív együttműködési megállapodással. Stratégiai együttműködési megállapodás alapján pedig további 14 állammal és szervezettel működnek együtt.¹² Az EU tagállamok bűnüldöző hatóságai körén kívül eső partnerekkel az teszi indokolttá az együttműködést, hogy az Európai Unión belüli terrorizmus és a súlyos és szervezett bűnözés elleni fellépés kulcsfontosságú partnerei lehetnek a közösségen kívüli államok, illetve azok hatóságai, vagy EU-s, illetve annak struktúráján kívül eső szervezetek is.

Az együttműködés egyik fontos indikátora azoknak a nyomozásoknak a száma, amelyet a tagállamok hatóságai egy évben újonnan indítottak az Europollal történt együttműködésnek köszönhetően, vagy a már elkezdődött nyomozáshoz a szervezet hathatós segítségét kérve. A legutolsó teljes év, 2017. év statisztikai adatait figyelembe véve 66.100 ilyen nyomozás indult a tagállamokban, ami meglehetősen magas értéknek tekinthető.

2.2. Az Europol kulcsfontosságú rendszerei

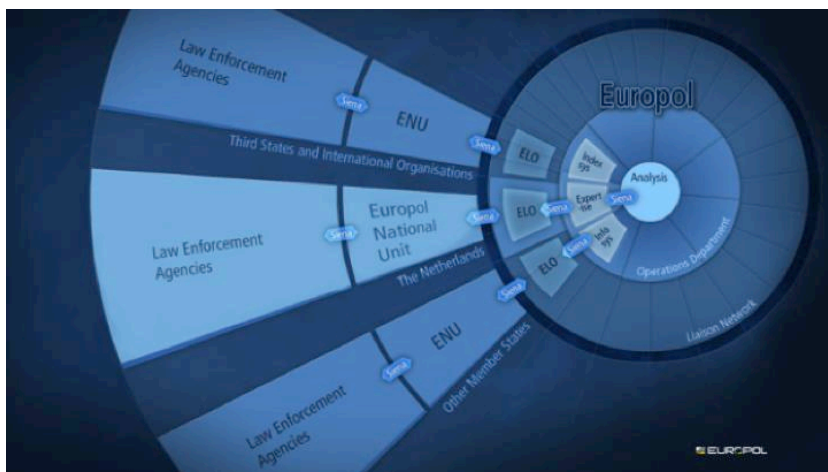
A szervezet tevékenységét négy kulcsfontosságú rendszer segíti. Ezek közül három érzékeny személyes adatokat kezel. A SIENA¹³ rendszer biztosítja az Europol és az együttműködő szervek és szervezetek közötti kapcsolattartást, minősített és nem minősített adatok továbbítását, illetve az üzenetek nyilvántartását és feldolgozását.

---

¹¹ AWF SOC – (Analyst Work File Serious and Organised Crime – Súlyos és Szervezett Bűnözés Elleni Elemzői Munkafájll)

¹² Részletesen lásd: <https://www.europol.europa.eu/partners-agreements> (Letöltés ideje: 2018. 10. 24.)

¹³ SIENA – (Secure Information Exchange Network Application – Biztonságos Információcsere Hálózati Alkalmazás) tulajdonképpen egy kibővített ügykezelő rendszer

1. ábra: Az Europollal történő adatcsere sémája¹⁴

A SIENA rendszeren keresztül történő adattovábbítás mennyisége 2010 és 2017 között több mint 4-szeresére nőtt. 2017-re elérte az évi 1,1 millió üzenetet, amely az előbb már említett 66.100 új nyomozáshoz, illetve a már folyamatban lévő ügyekhez volt szükséges. Szintén erre az időszakra vetítve az új eljárások évenkénti indításának száma 5,5-szeres növekedésnek felel meg. Ezek az értékek azt mutatják, hogy a SIENA alkalmazás jól használható eszköz a nemzetközi bűnügyi adatcsereben, másrészt pedig az emelkedő számadatok utalnak arra, hogy ezen a területen az Europol egyre fontosabb szerepet tölt be.

Egy másik kulcsfontosságú elem az Europol Információs Rendszere, az EIS¹⁵ rendszer, amely 2005-ben jött létre és mára egy olyan nyilvántartássá fejlődött, amelyben valamennyi információs objektum/entitás megtalálható, amelyeket az Europollal való együttműködés érint.¹⁶ Az érintettség alapja, ha valaki az Europol mandátumterületére eső bűncselekményt követett el, vagy ilyen bűncselekményt készül elkövetni, illetőleg ilyen cselekményért elítélték.¹⁷ A 22 nyelven hozzáférhető nyilvántartás tartalmazza a bűncselekményeket és a hozzájuk kapcsolódó referencia információkat, személyeket és azok álneveit, DNS adatokat, tárgyakat, eszközöket, helyszíneket, járműveket, kommunikációs eszközöket, bűnszervezeteket,

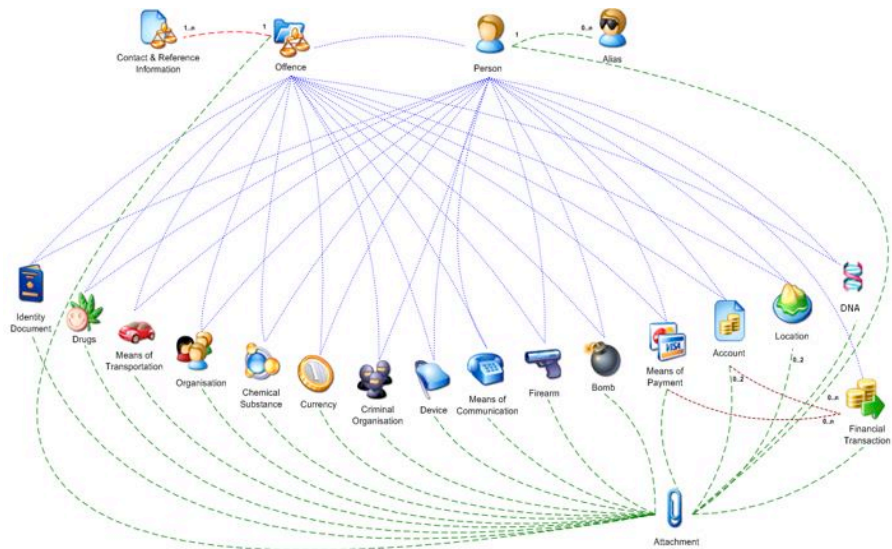
¹⁴ A tagállamok bűnüldöző hatóságai (LEA) az országuk szerinti Europol Nemzeti Egység (ENU – Europol National Unit) közbeiktatásával, vagy közvetlenül az Europol Összekötő Irodájuk (ELO) útján kommunikálnak az Europollal. A szervezeten belül működő Műveleti Főosztály kezeli a műveleti nyilvántartásokat (Index sys), információs rendszereket (Info sys) és rendelkezik szakértői kapacitással (Expertise). A Főosztályon belül található továbbá az Europol bűnelemzői képességei, amelyek útján konkrét elemzői feladatokat látnak el. Az említett egységeket kapcsolóként köti össze az Európai Biztonságos Hálózat „SIENA” alkalmazása, amely rendszer felelős az információcsere lebonyolításáért.

¹⁵ EIS – (Europol Information System – Europol Információs Rendszer)

¹⁶ FIODOROVA, Anna: Information Exchange among EU Law Enforcement Institutions. Routledge, Oxon, UK, 2018. p. 130, pp. 135-136.

¹⁷ 2016/794. EU rendelet II. sz. melléklet B. 1. a) és b) pontok alapján; FIODOROVA i.m. p. 150.

gazdálkodó és egyéb szervezeteket, elektronikus és hagyományos fizetőeszközöket, bankszámlákat, pénzügyi tranzakciókat stb., továbbá az ezek közötti logikai kapcsolatokat, amelyek összekötik az adatokat a bűncselekményekkel, vagy az azok által érintett személyekkel. Az alábbi ábra az információs objektumok és a közöttük lehetséges kapcsolatok sokféleségét szemlélteti.

2. ábra: Az EIS-ben kezelt információs objektumok
(saját szerkesztés)

Az adattárban kezelt információk mennyisége az elmúlt évek során dinamikusan növekedett. Míg például 2015-ben 295 ezer információs objektumot kezeltek itt, amelyből 86 ezer volt személy, 2018 szeptemberére ez az indikátor elérte az 1,2 milliót, amelyből közel 190 ezer volt a személy-típusú egyed. Az EU tagállamait fenyegető terrorizmus, illetve súlyos és szervezett bűnözés kapcsán megismert, illetve azonosított információs objektumok közötti kapcsolódások száma mára elérte az 1,1 milliót. A nyilvántartott információs objektumok és kapcsolatok száma együtt összesen közel 2,3 millió rekordot tesz ki, ami – tekintettel a szervezetnél történő adatfeldolgozás utolsó mozzanatát követő mindössze két év megőrzési időre is – megítélésem szerint igen nagy információs tömegnek értékelhető. Ha hálózatként értelmezzük az információs objektumokat, mint csomópontokat, és a közöttük húzódó kapcsolatokat pedig a hálózat éleinek, akkor ezek az értékek számomra azt mutatják, hogy nem csak méretét, hanem annak összetettségét tekintve is rendkívüli feladattal állnak szemben az európai bűnüldöző szervek. A nyilvántartás jelentőségét az is illusztrálja, hogy hány keresést indítottak az adatbázisban kezelt adatok közt az arra jogosultak. A keresések száma 2015-ben még valamivel több, mint évi 630 ezer volt, ami 2017-ben már elérte a 2,4 milliót.¹⁸

¹⁸ Az EIS-ről publikált Europol információk hozzáférhetők:
<https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/information-exchange/europol-information-system> (Letöltés ideje: 2018. 10. 24.)

A harmadik kulcsfontosságú rendszer, amelyben személyes adatok kezelhetők, az EAS¹⁹, az Europol elemző rendszere, amely csak a szervezetnél dolgozó bűnelemzők számára hozzáférhető munkaeszköz. Erről annyit érdemes tudni, hogy nem egy eszközt takar az elnevezés, hanem elemző eszközök gyűjteményét, amelyet folyamatosan fejleszt, kiegészít az Europol.²⁰

Az Európai szakértői platform (EPE)²¹ pedig a negyedik kulcsfontosságú rendszer, amely a személyes adatok cseréjére nem alkalmas. Ennek az a jelentősége, hogy az azonos szakterülettel foglalkozó regisztrált bűnügyi szakértők a hálózati alkalmazáson keresztül tarthatják egymással a kapcsolatot, kicserélhetik egymással tapasztalataikat, értékelhetik módszereiket, bevált gyakorlatait.

3. Bűnelemzési termékek és módszerek

A konferencia-előadás keretei nem teszik lehetővé az Europol által szolgáltatott valamennyi bűnelemzési termék, illetve elemzési módszer felsorolását, de azt hiszem az előadásom hallgatósága, illetve a szakmai közönség nem is igazán erre számít. A magam részéről sokkal fontosabbnak tartom, hogy szubjektív megítélésemre támaszkodva kiemeljek ezek közül néhányat.

3.1. Keresztalálati elemzések

Az Europolhoz érkező új adatszolgáltatásokból a korábban már említett információs objektumokat és a közöttük lévő kapcsolatokat kiemelik, részben SIENA üzenetek szintjén, részben pedig a szervezet műveleti központjában, illetve az elemzői munkafájlokhoz (AWF)²² történt beérkezéskor. Az újonnan érkezett információs objektumokat az Europol rendszere naponta több alkalommal összehasonlítja a nyilvántartásaiban már meglévő információs objektumokkal. Az azonos, vagy két AWF közötti keresztalát (ismételt előfordulás) esetén pedig egy olyan folyamat indul el, melynek célja, hogy az adatkezelési korlátozásokat is figyelembe véve értesítsék az érintett szervezeteket arról, hogy más bűnüldöző szervek eljárásaiban is felmerültek azok a szereplők, amelyekről ők is teljesítettek már korábban adatszolgáltatást. Ebben a folyamatban érvényesülnek az elemi adatra vetített korlátozások, hiszen az Europolhoz elküldött adatok „tulajdonosa” az adatkezelés teljes terjedelme alatt a beküldő hatóság marad, amelynek joga van nem csak minősítéssel, hanem kezelési kódokkal pontosan megszabni az információ felhasználhatóságát. Ilyen korlátozás lehet a bíróság előtti bizonyítékként történő felhasználás megtiltása, vagy például az, hogy kizárhatnak bizonyos csoportba tartozókat az adathozzáféréstől, illetve a küldő szerv előzetes engedélyéhez köthetik azt. Az utóbbi esetben, ha a keresztalát csak a beküldő szervezet előzetes engedélyével felhasználható korlátozást hordoz, az Europolnak fel kell oldania a konfliktust a találatból fakadó információ, illetve a korlátozás között oly módon, hogy tájékoztatja a keresztalatról az eredeti beküldő szervezetet és engedélyüket kéri a keresztalátot elérő új adatszolgáltatást teljesítő hatósággal a találat

---

¹⁹ EAS – (Europol Analysis System – Europol Elemző Rendszer)

²⁰ Lásd a szervezet honlapján publikált ide vonatkozó információkat. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/intelligence-analysis> (Letöltés ideje: 2018. 10. 24.)

²¹ EPE – (Europol Platform of Experts – Europol szakértői platform)

²² AWF – (Analysis Work File – elemzői munkafájl)

eredményét közölni. Ha egy adatszolgáltatásban több információs objektum egyszerre több találatot ér el, értelemszerűen valamennyi vonatkozásban le kell folytatni ezt a koordinációt és a rendelkezésre jogosultak döntéseinek szerint elkészíteni, illetőleg az érintettekhez elküldeni a kereszttalálati jelentést. Ebben a bűnelemzői termékben megtalálhatók a korlátozásokra is figyelemmel azok az információk, hogy pontosan milyen entitások között keletkezett a kereszttalálat, és azok mely országok milyen bűnüldöző hatóságainak milyen eljárásai során keletkeztek.

Az adatkezelés során sem az Europol, sem bármely más résztvevő fél nem bírálhatja felül a rendelkezésre jogosult „eredeti beküldő” döntését. A rendelkezésre jogosultak bármilyen külső befolyás nélkül hozhatják meg a döntésüket, azonban az Europollal történő együttműködés során figyelembe kell venni két egymás ellen ható tényezőt. Először a biztonság elve azt követeli meg, hogy a lehető legtöbb és leghatékonyabb adatkezelési korlátozást alkalmazzák az adatszolgáltató szervezetek. Másodszor pedig az információ felhasználhatóságának elve azt követeli meg, hogy akiknek a feladataik ellátásához a kérdéses információ szükséges, azok időben hozzájussanak ezekhez.

Minél több korlátozás kapcsolódik az adatokhoz, annál bonyolultabb és időigényesebb az előbb leírt koordinációs eljárás. Annak érdekében, hogy az együttműködés során az érintett hatóságok munkatársai az elveket és a gyakorlati adatkezelés során alkalmazható pontos részleteket megismerhessék, illetve figyelembe is vegyék, az Europol erről belső útmutatót adott ki, amely modellezi két ország és az Europol közötti adatsere-szituációkban a koordináció lépéseit és annak időtartamát az országok bűnüldöző hatóságai által elhelyezett korlátozásokra vonatkoztatva.

A kereszttalálatok segítségével tehát fény derülhet arra, hogy egy adott bűnszervezet több bűnügyi szegmensben tevékenykedik²³, vagy több ország különféle bűnüldöző hatóságának eljárásai ugyanannak a bűnszervezetnek a tevékenysége²⁴ feltérképezésére irányulnak. Amennyiben ez az érintett hatóságok

---

²³ A Súlyos és Szervezett Bűnözés Fenyegtettség Értékelése (SOCTA) jelentés legutóbbi, 2017. évi nyilvános változata felhívja a figyelmet arra, hogy az európai bűnszervezetek tendenciaszerű módon nem csak az elkövetési módszereiket és üzleti modelljeiket képesek gyorsan és rugalmasan váltani, hanem egyszerre több, egymástól elkülönülő bűnügyi szegmensben is lehetnek aktívak. A jelentés ezt „több területi bűnözésnek”, angolul „*poly-criminality*”-nek nevezi, amely az Európában aktív mintegy 5000 bűnszervezet 45%-ára jellemző. European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment – Crime in the Age of Technology 2017. Europol, The Hague, 2017. p. 11, 15., http://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/report_socta2017_1.pdf (Letöltés ideje: 2018. 10. 24.)

²⁴ Könnyen belátható, hogy miért fordulhat elő olyan gyakran, hogy egy bűnszervezet különböző tevékenységeivel akár több országban is megjelenik. Ha a bűnös üzleti vállalkozások alaptervékenységéből jelentős összegű illegális bevétel keletkezik – márpedig a szervezett bűnözésnek ez a fő célja – akkor előbb-utóbb az illegális forrásból származó pénz felhasználását akadályozni hivatott intézkedések kijátszása (pénzmosás), illetve az így létrehozott „tisztá jövedelem” legális gazdaságba történő befektetése, illetve vagyonszerzés is bekerül a szervezet tevékenységi körei közé. Ezeket pedig részben vagy egészben más bűnszervezetek közbeiktatásával, illetve szakértők igénybevételével valósíthatják meg akár a fő tevékenységi területükről leválasztva önálló tevékenységként

számára még nem volt ismert, a keresztlalatok segítségével keletkezett információból kiindulva összehangolhatják felderítő, illetve nyomozati tevékenységüket, koordinálhatják a bűnszervezet ellen végzett műveleteiket.

A keresztlalatok kezelésének elve egyáltalán nem tekinthető újkeletűnek, hiszen ilyen jellegű tevékenység az IT²⁵ forradalom előtti időkben is létezett mind a bűnüldöző hatóságok, mind pedig a titkosszolgálatok papíralapon nyilvántartott adatbázisai vonatkozásában. A bűnelemzés eme egyszerűnek tűnő módszere azért került az előadásom során ismertetett három elemzési módszer között az első helyre, mert rendkívül nagy hozzáadott értéket teremt az európai szervezett bűnözés és terrorizmus üldözése tekintetében. A már korábban vázolt nagy egyedszámú nyilvántartásoknak és a tagállamok által küldött újabb információs hozzájárulásoknak köszönhetően 2017-ben 7372, az azt megelőző évben pedig 4684 keresztlalat keletkezett az Europolnál, azaz ilyen sok esetben volt képes a fűziós központi struktúrából fakadó konkrét előnyöket az együttműködő bűnüldöző szervek eljárásaihoz becsatornázni.

3.2. Többrétegű elemzés

A másik bűnügyi elemzési terület, amelyet indokoltnak tartottam kiemelni, az európai szervezett bűnözés és terrorizmus elleni fellépés ígéretes módszere lehet. Az előadásom alkalmával két példát mutattam be: mindkettő gyanúsítottak, illetve velük kapcsolatba hozható dolgok (járművek, telefonok) földrajzi pozícióját és ezek helyváltoztatását elemezték²⁶. Klasszikus értelemben vett földrajzi áramlási térkép a bűnügyi elemzésben arra alkalmas, hogy bemutassuk illegális tevékenységeknek, szolgáltatásoknak a mozgását egyik helyszínről a másikra. Itt valójában egy anyagáramlási folyamatot rekonstruálunk, illetve helyezünk el, értelmezünk a térben. Az anyagáramlás elemzésének pedig az a célja, hogy betekintést kapjunk a titkos összeesküvés jellemzőibe, megértsük a bűnszervezet belső folyamatait, üzleti profilját, hierarchikus viszonyait, a logisztikai és elosztó hálózataik kiterjedését stb.²⁷ Az anyag kategória természetesen több olyan dolgot is fedhet, amiket az elemzők információs objektumok segítségével írnak le. Lehetnek áruk, kábítószer, lőfegyver, vagy akár emberek is, és mindezek – a konkrét elemző tevékenység szerint – különféle minőségükben kapcsolódhatnak a bűnözéshez, így olyan dolgok is például, amikre a bűncselekményeket elkövették, vagy amelyek az elkövetéshez kellettek, a résztvevők használtak stb.

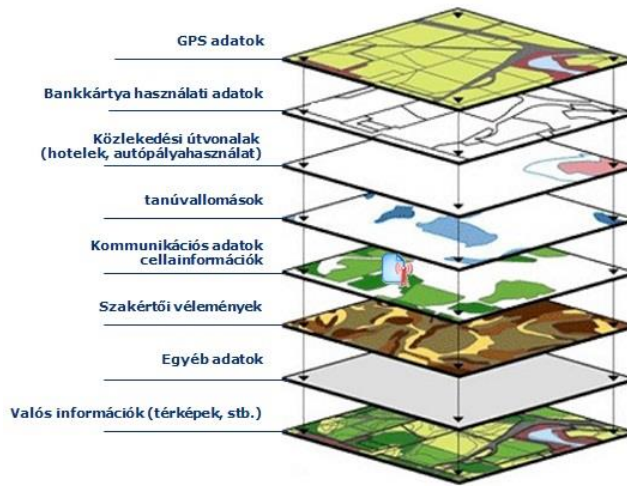
is, illetőleg az alaptevékenységek folytatásához képest más országokban is végezhetik. A SOCTA 2017 jelentés ír erről, külön hangsúlyozva a speciális szakértelmet igénylő bűnterületeken a vállalkozásszerű bűnügyi szolgáltatás, angol terminológiával a Crime as a Service (CaaS) jelentőségét, például a pénzmosás, vagy a legális gazdaságba történő pénzbefektetések, illetve vagyonszerzés, de más, különösen az illegális internetes kereskedelem és a csúcstechnológiai bűnözés területén is megjelenik ez.

²⁵ IT – (Information Technology – információs technológiák)

²⁶ A bemutatott példákat TÓTH Elek bűnelemző előadásából vettem, amely az ORFK székházában 2013. március 19-én megrendezett Europol Road Show – Europol Tudatosságnövelő Szeminárium című rendezvényen hangzott el.

²⁷ PETERSON, Marilyn B. (1998): Applications in Criminal Analysis – A Sourcebook. Praeger, Westport, USA. pp. 37-38., p. 47.

Amire itt azonban szükséges felhívnom a figyelmet, hogy az elemzés egy dimenzió (például egy jármű mozgásának térfigyelő kamera felvételeken történt megjelenése) helyett párhuzamosan több dimenzióban történhet és a dimenziókat a többretegű elemzés során össze lehet hasonlítani, a csomópontokat egybevetni, és ezáltal a több réteg metszesterületein új összefüggéseket, addig fel nem tárt információkat lehet kimutatni.

3. ábra: Lehetséges elemzési rétegek földrajzi áramlási elemzés esetén (Saját szerkesztés)

Az előadás konkrét példái során embercsempész szervezet által bonyolított szállítások információiból rekonstruálták a kiindulási és érkezési helyeket, az útvonalakat, időpontokat, illetve ezekből következtetéseket vontak le például az illegális migránsok rejtkehelyeire vagy a szervezet elleni fellépés lehetséges helyszíneire

vonatkozóan. Mindezt pedig úgy sikerült elérni, hogy lefoglalt okostelefon mozgását távközlési cellák szintjén rekonstruálták. Ezt megtámogatták a telefonban, mint információs konténerben tárolt és onnan speciális forenzikus adatkinyerő eszközzel kiolvasott földrajzi információkat is tartalmazó további adatokkal (képek, wifi hálózatokra kapcsolódás és hasonló), majd ezeknek a térképre vetítésével a valószínű útvonal mentén elhelyezett térfigyelő kamerák és rendszámfelismerő eszközök adatbázisaival vetették az eredményt össze. Így azonosították a konkrét járműveket, amelyek szintén újabb regisztrációs adatokhoz vezettek el. A járművek pontos mozgását továbbá visszavetítették a mobiltelefon távközlési hálózatra és elemezték, hogy a cellákba történő, az előzőek alapján rekonstruált, be- és kilépési időpont mintázatnak megfelelő további mobil távközlési eszköz. Az így azonosított újabb információs objektumok (telefonok) mozgását újfent összehasonlították a már ismert adatsorokkal, elemzési dimenziókkal és mindezt addig ismételték, amíg a lehetséges összevetési kombinációkat ki nem merítették.

Véleményem szerint a többretegű elemzési módszer újabb lehetőségeket nyit meg a bűnelemzés előtt azáltal, hogy folyamatosan bővül azoknak a rendszerek köre, amelyekből az összevetésre kerülő elemzési dimenziók előállíthatók. Az input adatok között adatfolyam-típusú (*data stream*) források egyre bővülő számban jelenhetnek meg, ami további lehetőségeket nyit meg. A többretegű elemzés módszere nem csak földrajzi áramlások elemzésében, hanem más területeken is használható, mint például pénzügyi elemzés, de további területeken is felmerülhetnek. A többretegű elemzés perspektívája szerint részei lehetnek operatív elemzések épp úgy, mint a stratégiai bűnelemzések.

3.3. Közösségi hálózatelemzés

A harmadik, általam kiemelt elemzési terület a közösségi hálóelemzés, amely nagyrészt annak köszönheti létrejöttét, hogy az elmúlt néhány évtizedben sok fontos tudományos áttörés történt a matematikatudomány területére eső gráfelméletben és a szociológiában a társadalmi hálók területén. Ahogy arra Barabási Albert-László rámutat, a gráfelméletben és a szociológiában gyökerező hálózatok tanulmányozása akkor került a robbanásszerű érdeklődés középpontjába, amikor saját tudományterületek helyett interdiszciplináris megközelítésben kezdtek el a hálózatokat tanulmányozni.²⁸ Olyan tudósok, mint Erdős Pál és Rényi Alfréd (véletlen hálózatok, 1959), Mark Granovetter (társadalmi hálók, 1973), Duncan J. Watts és Steven H. Strogatz (kisvilág hálózatok, 1998), Barabási Albert-László és Albert Réka (skalafüggetlen hálózatok, 1999), és még sokan mások kutatási eredményei matematikai, szociológiai, biológiai, orvostudományi, ezen belül különösen gyógyszer- és járványtani, de még hadtudományi kutatások indításához is hozzájárultak. Nagyon sok területen felmerült az új eredmények alkalmazása, rendkívüli módon megélnékültek a hálózatos rendszerek működését elemző kutatási projektek, mint például a kereskedelmi ellátó láncok, a konténeres áruszállítás, a kritikus infrastruktúra védelem, de akár a bűnözés jelenségeit hálózati megközelítésben tanulmányozó kutatások is.²⁹ Számos társadalmi hálózatos cég megjelenése, mint a Facebook, a Twitter, és a LinkedIn és hasonló, vagy a hálózatelemző alkalmazásokat fejlesztő cégek mind hozzájárultak a hálózattudomány létrejöttéhez, illetve a hálózattudományos eredmények gyakorlati alkalmazásához.

A társadalmi hálózatelemzés (SNA)³⁰ módszereit nem csak az előbb említett cégek közösségi hálózat szolgáltatásain lehet alkalmazni, hanem minden olyan területen, ahol összetett, nagy adatmennyiség feldolgozása és elemzése a cél, az elemzés alá vont komplex hálózatok rekonstruálhatók és az egyedek (információs objektumok) számításra alapuló, hálózaton belüli helyzetének és kapcsolatainak meghatározása szükséges. Ennek megfelelően számtalan bűnüldözési alkalmazási lehetőség kínálkozik. Az SNA legfontosabb jellemzője, hogy a kapcsolati hálón belüli minták számíthatók, de vizuális megjelenítésére is van mód, amelynek csak a vizuális megjelenítő módszer és az emberi felfogóképesség szab határt.

Az elemzés magára a hálózatra koncentrál, ezért nem szükséges a csomóponti egyedeken és a közöttük létrejött kapcsolatokon kívül további részletes ismeretek megszerzése. Általában elegendő azt ismerni, hogy a komplex hálózatot milyen adatokból (pl. híváslista, pénzügyi tranzakciók, számlakibocsátások, illegális cigaretta áramlás stb.) hozták létre. Az SNA meghatározhat új irányokat a nyomozás, illetve a titkos információgyűjtés során addig nem ismert, lehetséges célszemélyek, informátorok vagy dezinformációs lehetőségek feltárásával. Fontos információkkal szolgálhat a bünszervezetek olyan jellemzőiről, amelyeket igyekeznek a hatóságok, sok esetben pedig részben még saját tagjaik elől is eltitkolni, mint például a bűnözői csoportok mérete és felépítése, tagjainak hierarchiában betöltött helye és valószínű szerepe, melyek a csoportok gyenge

---

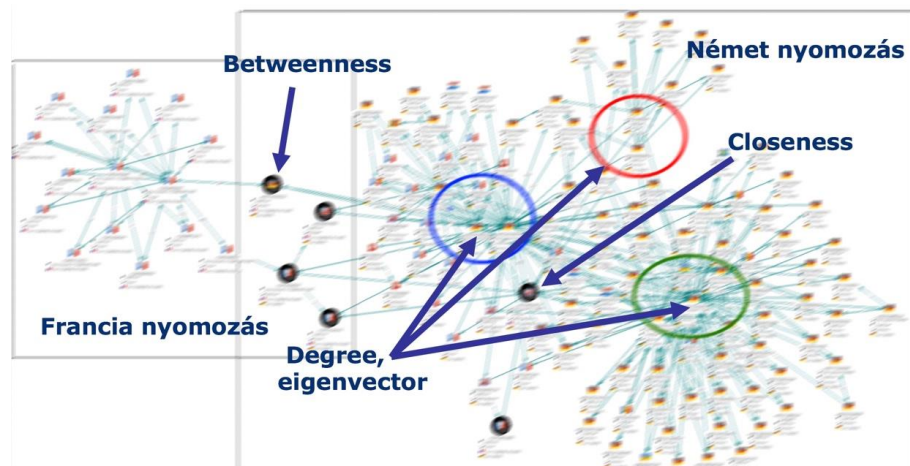
²⁸ BARABÁSI Albert-László: A hálózatok tudománya. Libri, Budapest, 2016. pp. 37-56.

²⁹ Ez utóbbi témák kutatásában a cikk szerzője is szerzett tapasztalatokat.

³⁰ SNA – (Social Network Analysis – társadalmi hálózatelemzés)

pontjai stb. A módszer gyors, hatékony és számos, akár ingyenesen igénybe vehető alkalmazás áll rendelkezésre.

4. ábra: Társadalmi hálózatelemzés a gyakorlatban³¹
(Saját szerkesztés)

A kapcsolati gráf rekonstruálását követően a bűnüldözés szempontjából értékes információkhoz juthatunk társadalmi hálózatelemzés módszerével. A fenti példa az Europol bűnelemzői támogatással megvalósult nyomozás, melyben két ország nyomozó hatóságai egymással kapcsolatban álló bűnszervezetekről és tagjairól szolgáltatott adatot. Az ábra az adatokból rekonstruált hálózat kulcsfontosságú pontjait mutatja be, ahol jól elkülönülten láthatók az egymással szoros kapcsolatban álló egyedek csoportjai. A központi egyedek, amelyek nagy befolyással vannak a hálózatban a *degree* (fokszám) és *eigenvector* (sajátvektor) függvényekkel³² határozhatók meg.

A hálózat szempontjából kulcsfontosságúak azok a szereplők, akiket keresztül egyedek, vagy azok csoportjai összekapcsolódnak. Ezek az egyedek fontos szerepet töltenek be a hálózatban, hiszen rajtuk keresztül a hálózat szempontjából jelentős

³¹ A kapcsolati gráf kulcsfontosságú pontjai, amely egyúttal meghatározza az egyedek domináns feladatrendszerét, behatárolja (nézőpontnak megfelelően) a hálózat lerombolása, vagy éppen megóvása érdekében fogantatandó intézkedéseket. Az ábrán látható példa Tóth Elek bűnelemző 2013-mas Europol Road Show alkalmával elhangzott előadásából származik.

³² A hálózatelemzés során a mai elemző programok matematikai megfontolások felhasználásával összeállított függvényeket használnak csomópontok tulajdonságainak mérésére, az adott függvény szerinti magas, vagy alacsony értékkel rendelkező pontok kiválasztására. Ezeket a számításokat a szoftverek nagyon nagy csomópont számú és összetettségu hálózatok esetében is viszonylag gyorsan elvégzik. Részletesen lásd pl. itt: CSABA Zágón: A gazdasági biztonságot garantáló fegyveres szervezet (vámigazgatás) szükséges képességei és kapacitásai meghatározását támogató kockázatelemzési eljárások. Doktori értekezés. NKE, Budapest, 2014. pp. 207-235.

információk³³ áramlanak egyik szoros kapcsolatot mutató csoport és a másik között. Ők olyanok, mint egy közösségen belül a postás, akit mindenki ismer és sokakkal találkoznak nap mint nap, ezért az ilyen szereplők nagyon sok információ birtokosai. Ezek a személyek felfoghatók hírvivőknek is, ezért a szervezett bűnözés kontextusában potenciális célpontjai lehetnek az általuk használt távközlési eszközökben továbbított közlések elfogásának (lehallgatásnak), a közlésekhez kapcsolódó metaadatok megismerésére tett intézkedéseknek, a személyek és kapcsolatrendszerük tanulmányozásának, vagy akár hosszabb távon informatorként történő foglalkoztatásnak is. Ezeket a pontokat a *betweenness* (közöttiség) függvény segítségével határozhatjuk meg.

Vannak továbbá olyan egyedek, amelyek ugyan nem hordoznak sok információt a hálózatban, viszont nagyon könnyen elérnek más egyedeket. Őket a *closeness* (közelség) függvény alapján találhatjuk meg és szerepük a bűnügyi felderítés területén az ún. játszmas ügyekben, illetve dezinformációs műveletekben lehet fontos.

A komplex hálózatok belső tulajdonságaikból fakadóan a véletlenszerű támadásokkal szemben robusztusok; ha véletlenül kiválasztunk és eltávolítunk belőlük csomópontokat, az ilyen hálózatok meglepően ellenállónak bizonyulnak. Gondoljunk például a hálózatok perifériáján található nagy számú és kevés kapcsolati éllel rendelkező egyedekre, mint amilyenek egy csempészhalózatban tevékenykedő futárok. Ezek elfogására, a bűnszervezetből történő kivonására, akár akkor is, ha ilyen esemény relatíve gyakran történik meg, a hálózat igen ellenálló módon reagál. Vannak azonban olyan pontok, amelyek célirányos eltávolításával a hálózat gyorsan fragmentálódik, vagyis darabjaira esik szét. Gráfelméleti tulajdonságok alapján meghatározhatók ezen pontok, amelyekből viszonylag kevés eltávolításával nagy pusztítás érhető el a hálózatban. Ezek ismeretében eldönthetjük attól függően, hogy milyen hálózatról van szó, és érdekeink annak felszámolására, vagy megóvására irányul, hogy a hálózat fontos csomópontjaival mihez kezdünk. Támadhatjuk őket, vagy mint ellenérdekelt oldalról várhatóan támadás célpontjai, megóvásukra intézkedéseket foganatosíthatunk. Persze a való életben található hálózatok rendelkeznek bizonyos öngyógyítási képességgel is, amely alatt azt értem, hogy képesek idővel helyreállítani az őket ért támadásokból fakadó sérüléseket, hibákat, vagy a fragmentált elemek újra kapcsolódhatnak újabb hálózatokhoz.

Ezek talán a legfontosabb példák, amelyek bemutatására az előadás keretein belül és a választott példákon keresztül vállalkozhattam. A hálózatelemzés folyamatosan fejlődik és újabb és újabb eredményekkel áll elő, amelyet különböző tudományágak, szakmák, alkalmazási területeken igyekszünk hasznosítani. Nagyon fontosnak tartom megjegyezni, hogy a közösségi hálózatelemzésnek korántsem csak bűnszervezetek tagjainak vonatkozásában lehet létjogosultsága. Minden attól függ, hogy a csomópontokat képező egyedek valójában miket személyesítenek meg, a közöttük létrejövő kapcsolatok, a hálózat élei valójában milyen jellegű kapcsolatokat fednek: röviden tehát attól, hogy milyen adatokból rekonstruáltuk az elemzés alá vont komplex hálózatot.

---

³³ Ha a hálózat egy illegális logisztikai lánc leképezése, akkor nem csak információs dimenziója lehet az áramlásnak, hanem az illegális áruk pl. kábítószer, fegyver, hamis iratok, vagy bármilyen illegális termék és szolgáltatás, illetőleg reverz irányban pénz is lehet.

Felhasznált irodalom:

- BARABÁSI Albert-László (2016): A hálózatok tudománya. Libri, Budapest.
- CSABA Zágón (2014): A gazdasági biztonságot garantáló fegyveres szervezet (vámigazgatás) szükséges képességei és kapacitásai meghatározását támogató kockázatelemzési eljárások. Doktori értekezés. NKE, Budapest.
- FIODOROVA, Anna (2018): Information Exchange among EU Law Enforcement Institutions. Routledge, Oxon, UK.
- PETERSON, Marilyn B. (1998): Applications in Criminal Analysis – A Sourcebook. Praeger, Westport, USA.
- RATCLIFFE, Jerry (2008): Intelligence-Led Policing. Willan, Cullompton, UK.
- European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment – Crime in the Age of Technology 2017. Europol, The Hague, 2017. URL http://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/report_soc2017_1.pdf (Letöltés ideje: 2018. 10. 24.)

Felhasznált internetes források:

- Az Interpol története: <https://www.interpol.int/About-INTERPOL/History> (Letöltés ideje: 2018. 10. 24.)
- Az Europol honlapjáról hivatkozott információk elérhetősége
  - együttműködési megállapodások: <https://www.europol.europa.eu/partners-agreements>
  - elemzői projektek: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-trends/europol-analysis-projects>
  - bűnelemzés és kulcsfontosságú rendszerek: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/intelligence-analysis> (Letöltés ideje: 2018. 10. 24.)

Felhasznált előadások:

- JUHÁSZ János szakértő előadása cím nélkül, Europol Road Show – Europol Tudatosságnövelő Szeminárium, ORFK székház, Budapest. 2013. március 19.
- TÓTH Elek bűnelemző előadása cím nélkül, Europol Road Show – Europol Tudatosságnövelő Szeminárium, ORFK székház, Budapest. 2013. március 19.

Felhasznált jogszabályok:

- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/794 rendelete (2016. május 11.) a Bűnüldözési Együttműködés Európai Uniói Ügynökségéről (Europol), valamint a 2009/371/IB, a 2009/934/IB, a 2009/935/IB, a 2009/936/IB és a 2009/968/IB tanácsi határozat felváltásáról és hatályon kívül helyezéséről

---

SZERZŐINK

Babos Sándor	százados, a KNBSZ munkatársa, NKE Hadtudományi Doktori Iskola, doktorandusz
Dr. Barnóczki László	nb. ezredes, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat Koordinációs és Műveleti Igazgatóság, igazgató
Cieleszky Péter	r. ezredes, Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ, főosztályvezető
Dr. Csaba Zágon	őrnagy, PhD, ORFK Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ, Europol Nemzeti Iroda, összekötő tiszt
Hajós Bernadett	őrnagy, NAV Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Koordinációs Főosztály Bűnügyi Elemző és Értékelő Osztály munkatársa
Dr. Hódos László	őrnagy, a KNBSZ munkatársa, NKE Hadtudományi Doktori Iskola, doktorandusz
Dr. Kenedli Tamás	ezredes, PhD, a KNBSZ munkatársa
Koós Gábor	nyá. alezredes
Nagy Bianka	NKE Nemzetbiztonsági Szakkollégium
Szabó János	r. alezredes, ORFK BF Bűnügyi Elemző Értékelő Főosztály Bűnügyi Elemző-Értékelő Osztály, osztályvezető
Prof. Dr. Szternák György	nyá. ezredes, CSc, NKE egyetemi tanár
Tóth Zoltán Balázs	NKE Közigazgatástudományi Doktori Iskola, doktorandusz
Dr. Vida Csaba	alezredes, PhD, a KNBSZ munkatársa NKE Nemzetbiztonsági Intézet egyetemi adjunktus

---

E SZÁMUNKAT LEKTORÁLTÁK

Dr. Farkas Ádám

főhadnagy, PhD, a KNBSZ munkatársa
Nemzeti Közsolgálati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar
Katonai Vezetőképző Intézet
Honvédelmi Jogi és Igazgatási
Tanszékének tanársegédje

Dr. Kenedli Tamás

ezredes, PhD, a KNBSZ munkatársa

Dr. Kis-Benedek József

nyá. ezredes, PhD, NKE, c. egyetemi
tanár

Szabó Károly

ezredes, a KNBSZ munkatársa

Dr. Tömösváry Zsigmond

ny. dandártábornok, PhD, a Felderítő
Társasága Egyesület elnöke